



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. An, & quæ opera Naturæ possit Ars efficere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

alia animantia, ac venti possunt unam statuam transferre de uno loco in locum alium, sed in tali casu variaret ubicationes; ergo variaret etiam figuras, & sic Effigies Helenæ ab Apelle depicta, jam esset pictura Afini, patet quoque, quod ventimoveant sedilia, projiciant imagines, deiciant statuas, nemo tamen diceret, quod easdem faciant. Et dicere, Physicè sic quidem esse, quamvis in morali estimatione censentur eadem, est planè subscribere & manum præbere ad tam incredibilia absurda, ita, ut ulteriori impugnatione opus non sit, cum vix ad majora absurda quis adigi posse videatur, quam dicere, quod bajulans Cæsaris statuam, sculpat, & Afinus portans Minervam, pingat &c. cum ad pingendum Ars requiratur, non verò ad bajulandum. Et absurdius adhuc est, quod docet Author sex Princip. quasi verò illæ figuræ, secundum se, omnes præfuisent; nam sequeretur, quod forma Angeli & diaboli, hominis & serpentis, piscis & aquilæ fuerint simul & semel in eadem materia, cum ex eadem omnes istæ figuræ & formæ sculpi possint.

III. **DICO 2.** *Ars, seu forma artificialis non est accidens absolutum aliquod de genere qualitatis.* Hæc est contra Parisienses & Reales communiter. Sed Probatur: Tum quia, si ars esset aliqua qualitas, sequeretur, quod toties, quoties aliquis ceram manibus contræteret & complicaret, novam produceret qualitatem absolutam, quod videtur inconueniens: tum quia non est assignabile, quomodo illa nova qualitas producta in subiecto inhaereret, quia non posset dici, quod esset tota in toto, & tota in qualibet parte, utpote cum esset materialis, & nulla qualitas materialis sic in subiecto recipi potest: nec posset esse etiam pars in parte divisibilitèr, quia alioquin deberet una pars, tam bene esse denominata figurata, ac alia, quemadmodum quælibet pars, in qua est albedo, dicitur alba, & sic si totum esset artificiatum triangulare, quælibet pars deberet etiam dici triangularis. Dicere autem partes esse heterogeneas, merum est effugium.

IV. **DICO 3.** *Ars, seu forma artificialis est relatio quadam ordinis & proportionis partium naturalium ad se invicem.* Ita Doctor 4. d. 12. q. 4. ubi ait: *Figuram ultra quantitatem non dicere nisi relationem partium ad se invicem vel terminorum includentium partes.* Probatur, tum ex refutatione aliarum sententiarum: tum, quia experientiâ constat, quod ens artificiale fiat ex eo, quod hunc novum respectum acquirit, nam cathedra nihil aliud est, nisi combinatio plurium lignorum, quorum unum directè, alterum obliquum, tertium sic, quartum verò sic collocetur, sed in tali nova combinatione nihil aliud resultat, quam partium ad se invicem proportio & ordo; ergo in tali consistit ratio artificii. Confirmatur, quia possunt omnes partes haberi absque eo, quod habeatur artificium, ut patet de domo; ergo artificium consistit in tali partium ad se invicem ordine & proportionem. Contra hanc Conclusionem nihil potius objici potest, quam quod sequeretur motus principium posse esse artem. Verum nihil urget, quia, ut mox dicam, non est principium motus simpliciter, sed tan-

F. Amandi Hermann Physica.

tum secundum quid, id est velocioris. Et hæc puto sufficere pro prima parte tituli, pro secunda breviter expedienda Resolvo &

DICO 4. *Artem, in quantum est habitus, differre & convenire cum natura in multis.* Patet: in primis etenim differt, quod natura sit substantia, Ars habitus accidentalis & accidens: quod natura conveniat cum re naturaliter producta in esse reali, ars verò cum re artificiali tantum in esse objectivo: Item quod natura sit principium Physicum rerum naturalium; ars verò sit tantum principium per directionem non autem per efficientiam. Econtra verò conveniunt inter se, quia utraque supponit materiam in quam agit, utraque procedit ab imperfectioribus ad perfectiora, unde dicitur: *Nihil simul inventum est, & perfectum.* Item utraque non agit casualiter, sed certis quibusdam regulis juxta illud: *Opus naturæ, opus est intelligentiæ.* Denique utraque est imitatrix: Natura imitatur artem divinam, ut vocatur, puta ideam operis faciendi, ars verò imitatur naturam, ut eo magis estimetur artefacta, quod vicinius accedunt ad naturam, eam exprimendo.

ARS prout est forma artificialis, à natura multipliciter differt, naturalia etenim habent quæ talia internum principium motus, artificialia verò non, quia forma artificialis non est principium motus, nec obstat, quod figura quadrata faciat motum tardum, pyramidalis verò velocem, & quod multa artificialia seipsi moveantur, ut horologia &c. quia forma artis non est causa per se istius motus, sed natura, unde causa tantum est motus, secundum quid, tardioris videlicet & velocioris, in quantum scilicet ars naturam modificat, quare se potius habet per modum conditionis, imò frequenter nec positivè causat motum secundum quid, sed tantum negativè, ut patet de forma conii vel pyramidalis, quæ tantum naturæ præstat, ut aer minus resistat; horologiis verò & similibus pondus naturaliter contemperatur per rotulas & occultas machinationes. Secundò differunt, quia formæ artificiales sunt tantum in superficie, naturales verò intrinsece. Tertio materia prima naturaliter inclinatur ad formas naturales, ars verò non nisi neutraliter. Quarto materia naturalium est quid incompletum, artificiale verò est essentialiter completa. Quintò materia & forma naturalium faciunt unum per se, artificiale verò non.

QUÆSTIO V.

An & qua opera Natura possit Ars efficere?

Hæc Quæstio non modò utilis est, sed & simul curiosa & jucunda, ac insuper necessaria, nam frequentissimè sub pelle ovina ingrediuntur lupi rapaces, qui sese jactant per scientias naturaliter acquisitas industriâ & labore mira & maxima posse efficere portenta, cum tamen totum fiat per illusionem & artem magicam, non naturalem, quæ bona sanè est, sed diabolicam & omnibus summè execrabilem.

Fff Quare

V. *Ars in quantum habitus multis modis differt à natura.*

VI.

I.

Quantum ergo ad primam partem tituli quaeritur, an ars possit efficere naturae opera, & quanam sint illa? Pro quibus resolvendis

II.
Magia est
duplex.

Notandum primò: Artem, quae opera naturae videtur posse facere, vocari magiam, quae duplex est, naturalis & diabolica. Magia naturalis, quae etiam Philosophiae naturalis consummatio appellatur, scientia est, quae docet rerum naturalium adminiculo, & earum mutuam opportunam ac proportionatam applicationem, secundum qualitatem, quantitatem, in numero & mensura efficere opera captum vulgi excedentia, ut admirationem pariant, & miracula quodammodo censeantur, quae proinde etiam quam maxime viguit in Aegypto, Aethiopia, India, ubi maxime erant facultates herbarum, lapidum, animantium, astrorum influxum naturam explicantes, ita ut Plotinus dicat, magnum esse naturae ministrum, non Artificem. Magia diabolica est Ars similiter mirabilem factiva, ope & auxilio demonis per pactum implicitum, vel explicitum acquisita, estque multiplex, nam alia est malefica, alia praestigiosa, alia ariolatio, seu divinativa, ac observantia, seu superstitio, quae iterum in plurimas subdividuntur species, maxime ex materia, circa quam versantur, omitto huc adferre, cum eam sibi Theologi vendicent de peccatis agentes. Pro praesenti exigentia

III.
 Applicatio
rerum sit
eundem sym-
pathiam &
antipathiam.

Notandum secundò: Rerum mutua & opportunam ad se invicem applicationem maxime oriri posse ex rerum antipathia & sympathia, quae nomina Graeca sunt, & sonant idem, quod compassio, magisque tamen proprie loquendo nihil aliud sunt, quam consensus, quo aliqua mutuo & occulto foedere sociantur & devincuntur, & dissensus, quo aliqua sibi ipsis infesta sunt, & caecis laborant discordiis, hinc est, quod Empedocles dixerit: omnia per Irem & concordiam fieri: huius autem consensus & dissensus rationem à priori dare, hic labor & opus est, optima mihi videtur, quam Scotus frequentèr adhibet, si ab ipso quaeratur, quare hoc vel illud tale sit, nempe quia hoc hoc est, & illud est illud, ut praclare dixerit Theophrastus: *Qui de omnibus rationem quaerit, simul cum ratione scientiam tollit*, & Alexander ait: *Multa esse, quorum nulla ratio reddi potest*. Et Divus Augustinus lib. 21. de Civit. cap. 7. enumerans varias sympathicas & magneticas operationes, ait: *Hae de ceteris quam plurimis, quae piget retexere, quibus licet vi insolita, & contra naturam inesse videatur, alia tamen de illis non redditur ratio, nisi ut dicatur, hanc eorum esse naturam. Brevis sane ista est ratio, sateor, sufficiensque responsio. Nihilominus quia videtur aliquantulum indecorum Philosopho naturali nullam adhibere rationem, ideo dico, sympathias & antipathias maxime oriri posse ex diverso & simili astrorum influxu, nam quemadmodum astra ipsa quaedam inter se magnam habent amicitiam, quaedam magnam discordiam secundum elevationem, convectionem & domorum oppositionem, ita etiam diversos operantur effectus in sublunariibus, & hoc quam maxime patet in Venere, quae est amica Marti, cum tamen ceteri Planetae*

eam, quam maxime averferentur, e contra vero Saturnum maxime odit, & sic de aliis, quare in hominibus & aliis animantibus similes causant operationes, ut contingat, quod duo sese invicem amare & diligere incipiant absque eo; quod se antecederent venirent, e contra vero alias odio habeant, etiam nunquam ab eis laesi, imò licet servitio placare & omnibus modis reconciliare se studeant, frustra laborent, cum tamen ex alia parte laceffentibus vix offendi valeant; varias & miras sympathicas operationes tradunt passim Auctores, ego maneo in Generalioribus &

DICO I. *Ars de se non potest facere opera naturae, bene tamen dirigere, nempe applicando activa passiva. Haec est communis &*

Probatur, quoad primam partem, quia ars sive consideretur, ut habitus, sive consideretur, ut forma artificialis, non est activa & productiva operum naturalium, quia utrumque est purum accidens, unum respectivum, & licet alterum absolutum sit, nihilominus de se non potest attingere effectum aliquem naturalem, qui est multo perfectior, quam ipsa sit. Quoad alteram partem est Divi Augustini 3. de Trinit. cap. 9, ubi ait: *Multi homines noverunt, ex quibus herbi, aut carnis, aut quarumcunque rerum quilibet succus, aut humoribus, vel ita positus, vel ita abrutus, vel ita contritus, vel ita commixtus, quae animalia nasci soleant. Quid ergo mirum, si quemadmodum potest nosse quilibet exquisitus homo, unde illi vel illi vermes nascantur, ita mali angelis pro subtilitate sensus in occultioribus elementorum seminibus norunt, unde ranae, serpentesque nascantur, & paulò infra subdit: Adhibere formis causas accidentes, quae tamen non sunt naturales (internae) tamen secundum naturam adhibentur, ut ea, quae secreto naturae sine abditata continentur, erumpant & foris creentur (id est producantur) quodammodo explicando mensuras & numeros, & pondera sua, quae in occulto acceperunt ab illo, qui omnia in mensura, & numero & pondere disposuit, non solum mali angelis, sed & mali homines possunt. Similia habet in Genesi lit. lib. 8. cap. 8. in Quaestionibus supra Exodum, & alibi.*

Probatur secundò: Multis experientis, quia, si herba basilica conteratur minutissime, & inter duos lateres cōtrita in loco humido reponatur, convertitur in scorpionem, si setae caudae equinae suffodiuntur in subputridam & fimosam aquam, post breve temporis spatium convertuntur in vermes oblongos, utraque extremitate caput habentes, similiter si anas comburatur, & pulvis illius in loco humido inter patinas aservetur, maxima generatur rana. Adde quod sine Gallinae incubitu, ex ovo generari possit pullus, si in hominis sinu debite foveatur. Item ex capillis menstruatae feminae generantur vermes, & ex ipso menstruo ranae si in fimo abscondantur, est namque simus pro generatione similium aptissimus, nam ut ait Joannes Porta: *Est namque naturalis*

naturæ calori simillimus, nec sperendam retinet putrefactioni vim mirabilium rerum parens; totq; generum animalium ex putrefactione proveniunt, quot ea, quæ putrefiunt, ubi etiam docet, ovum excludi posse sine matris incubitu, si infimum includatur, & singulis senis diebus novum apponatur, & plurima alia, quæ videri possunt apud ipsum: interim

V. **Dico 2.** Non implicat, posse fieri aurum verum per eandem applicationem activorum ad passiva. Hæc est Chymicorum, & plurium Philosophorum. Et

Probatur: Quia possunt homines applicando activa passivis producere viventia; ergo etiam possunt producere aurum, probatur consequentia, ex illo communi axioma; In rebus sibi subordinatis, & ejusdem rationis, qui potest facere illud, quod majus est, potest etiam, quod minus, sed majus est, facere viventia, cum omne vivens, quàmvis minutissimum, sit multò perfectius, quàm quodcumque non vivens maximum, sed &c. ergò. Confirmatur: Quia saltem angeli, sive boni, sive mali, optimè norunt, Auri temperamentum, & quæ influentiæ ad illius productionem requirantur; ergò possunt hoc etiam alius manifestare, & consequenter non implicat, quo minus per artem possit confici aurum. Attamen

VI. **Dico 3.** Quodammodo certum esse, nullum adhuc exiisse, qui verum & proprium aurum per artem confecerit. Hæc est contra Chymicos D. Thomæ 2. d. 7. q. 3. qui etiam ait, nec quidem fieri posse. Sed

Probatur: Quidquid hætenus per artem chymicam productum fuit, nunquam verè fuit aurum, ergò: probatur ant. quia non potest jacitari verum aurum, cui non competunt omnes proprietates auri, sed mæsis à chymicis productis non competit auri proprietatum collectio, ergò: probatur mi. nam imprimis non habet vim mendicandi, sicut habet aurum verum: deinde dicitur, quòd non sit ductile in laminas: iterum colorem non habet inamissibilem. Denique est aurum, quod per ignem probari nequit, nam ut afferunt nonnulli: non potest vim ignis, & calidarum aquarum sustinere: ergò non convenit auro chymico, quod habet aurum verum. Confirmatur: Illud non est aurum verum, quod in humanis commerciis, sine fraude, exponi nequit, sed aurum chymicum est tale, ergò: probatur mi. quia Joannes 22. præterquam quòd hanc artem damnaverit eò, quòd facile subrepat implicitum pactum, & familiaritas demonum, & multi in perniciem Reipublicæ in summam paupertatem redacti fuerint, obligavit omnes obtudentes aurum chymicum pro auro verò ad restitutionem.

VII. **Dico 4.** Investigatio auri per virgam coriilibissimam, si superstitiosè careat ceremoniis in abscissione & retentione, damnanda non est. Hanc sic propositam puto tutissimam, &

Probatur: Quia etiam in lapidibus plurimæ sunt similes magneticæ operationes, nam de a quo legitur, quòd fures prodant, alii flumina & tempestates sistunt, alius sitim ex-

F. Amandi Hermann Physica.

tinguit, alii morbos pellunt, alii ad imminetia pericula immutantur & expalescunt, alii alia operantur; ergò etiam non implicat, quin sit in corilo occulta vis, & virtus magnetica ad demonstrandum latens aurum, nam ut ait D. Aug. lib. 21. de Civit. cap. 7. sicut de calce quæ fervet in aqua, in oleo frigida est; de magnete lapide, quòd nescio, quàm forbitione insensibili stipulam non moveat, & ferrum rapiat; de carne non putrescente pavonis, cum tamen putruerit Platonis: de palea sic frigescente, ut fluere nivem non sinat, sic calente, ut maturefcere compellat poma &c. aliud dici nequit, nisi hanc eorum esse naturam. Dixi, si sepe, si utis careat ceremoniis in abscissione & retentione, quia si quis eam virgam abscindere deberet in aliquo sancto die, ex eo præcisè, quia dies sanctus est, nudo corpore, circulo factò, aversà facie, &c. omninò puto illicitam esse similem investigationem, si tamen requiratur, quòd abscindatur certo tempore, certa horà etiam certis minutis, non est superstitiosum, nam patet, quòd etiam ligna certis diebus cædi debeant, ut iterum crescant & certis, ut radicitus extirpentur, quia humores certi non sunt, nisi certis temporibus, & certis aëtorum influxibus, quos observare nihil est bonis moribus contrarium. Quòd autem certo modo teneri debeat, præterquam, quòd dicatur, id solummodò fieri ad faciliorem detentionem virgæ illius, non verò quòd de ratione necessaria sit, potest etiam excusari, nam acus comparsi, non nisi certo modo atactæ in magnete rectè Septentrionem aspiciunt, si verò contrario modo terantur, nequaquam eundem præstant motum, & licet hoc non sufficeret, puto sufficere, quòd se possit quilibet accommodare sententiæ & opiniononi tot Authorum, etiam piorum sic sentientium. Hinc

VIII. **Dico 5.** In quibuscunq; operationibus producentibus effectum miros, adhibentur ceremoniæ insitiles sessionis, stationis, nuditatis, elevationis manuum, membrorum, respectiois ad certam mundi partem, verba, signa, & characteres peregrini nullam connexionem Physicam habentibus, non sunt magià naturalis, sed diabolica.

Signa quando non sunt naturaliter,

Probatur: Quia magia naturalis nihil aliud requirit, quàm ut activa passivis debite & opportuno modo applicentur, sed illæ ceremoniæ nihil conferunt ad opportunam applicationem, quia sessio, statio, aversa & aversa facies, non videntur addere aliquam vim activam, nec ullam habent connexionem, sicut nec verba, & characteres peregrini, ergò. Idem dicitur de omnibus aliis, quæ Physicam & naturalem connexionem non videntur habere, ut si quis levitè stando omnes seras aperiret, lac suffigaret, ut vacca fecunda & lactifera efficiatur, si ad cognoscenda abdita quæcunq; alibi fieri, etiam in occultis & distantissimis locis speculum tantummodò inspiciat, vel inverso modo aspiciat. Dixi, si Physicam connexionem non habeant, per quod tamen non reprobo ea, quæ habent connexionem moralem, ut contingit in sacris ceremoniis Ecclesiasticis, quarum intuitu Deus concurrat ad producendos miros effectus, sicut etiam piè adhibentur sacra nomina, sacre imagines, sacreque reliquiæ, nisi eadem in non

debitum usum ex pacto implicito vel explicito adhibeantur, ut etiam fieri solet cum ipsa Sacra Sancta Eucharistia. Itaque ulterius

IX. Angelus malus non potest immutare bestias & homines.

Dico 6. Angelus malus non potest mutare bestias in homines & homines in bestias. Hæc est doctrina magni Divi Augustini lib. 18. Civit. cap. 16. ubi hæc habet: Non itaq; animum, sed nec corpus quidem illi ratione crediderim demonum arte, vel potestate in membra, vel lineamenta bestialia veraciter posse converti, sed phantasticum hominis, & cum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit, sopitus, aut oppressu corporeis hominis sensibus, ad aliorum sensum nescio quo ineffabili modo figura corporea posse produci, ita ut corpora ipsa hominum alicubi jaceant, vivencia quidem, sed multo gravius atq; vehementius, quam somno suis sensibus obferatis. Phantasticum autem illud veluti corporatum in alicujus animalis effigie appareat sensibus alienis, talisq; homo etiam sibi videatur, sicut talis sibi videri possit in somni, & portare onera, quæ onera si vera sint, portantur a demonibus, ut illudatur hominibus partim vera onerum corpora, partim jumentorum, falsa cernentibus. En doctrinam pulcherrimam, quæ non solum negat Diabolum immutare posse corpora, sed solummodo illis illudere, & phantastica subtrahere impressis fortiter speciebus ac si homines verè sub tali specie fuerint, & talia onera ferant: ex quo etiam infero, sagas nostras non transportari sic, nec se immutare in varias formas & figuras, sed solum penes viros in lectis & stragulis dormientibus illudit, & tales species in somnis representat, ac si verè in tali vel tali loco fuerint, talia vel talia egerint, equitaverint, per aërem volaverint, in arboribus saltaverint, solemnibus conviviis interfuerint, vacuo stomacho & appetitu aucto.

Probatur secundo: Ex Concilio Ancyrano, quod sic habet de sagis & maleficis mulieribus: Quidam quædam sceleratæ mulieres Demonum illusionibus seductæ, nocturnis horis, cum innumera multitudine mulierum credunt se equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia pertransire, quæ falsa opinio deceptæ, vera esse credunt, & credendo a recta via deviant. Ideo sacerdotes per Ecclesias commissas sibi populo predicare debent, hæc omnino esse falsa, & a maligno spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari: Siquidem Satanas transfiguratur se in angelum lucis, & cum mentem cuiusq; muliercule ceperit, & hanc sibi per infidelitatem personarum species, atq; similitudines & mentem, quam captivam tenet, in somniis deludens, modo lata, modo tristia, modo cogitatas, modo incognitas personas ostendens, & per devia quæq; deducit, & cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mens hæc non in animo, sed in corpore opinatur evenire. Verba certè clara sunt, ut aliam non patiantur, nisi quam præ se ferunt, explanationem. Ideo

Probatur tertio, ratione: Tum quia Diabolus nequit unum corpus replicare in duobus locis, nec duas quantitates, ut se penetrant; ergo nequit facere, quod corpora hominum mutantur in corpora bestiarum & e contra: probatur consequentia, plus est convertere homines in bestias & bestias in homines, quam ponere unum corpus in duobus locis, & quod dicitur

quantitates sese penetrant; ergo si nequit facere primum, quod est assumptum, nec poterit secundum, quod est illatum: tota vis argumenti consistit in probando antecedente, quod sic præsto: In tali transmutatione Diabolus necessario deberet vel destruire speciem & formam priorem hominis, vel cum illa componere formam posteriorem bestie: Si dicatur secundum, sequitur, Diabolum posse duas formas ponere simul in eadem materia: si dicatur primum, veram faciet transubstantiationem, imò si prior forma hominis & corporis est destructa, ergo eam reproducendo veram faciet resurrectionem, & sic consequenter posset demon suscitare mortuos, quæ omnia Opera sunt, quæ Dominus operatur solus. Pro majori hujus doctrinæ elucidatione placuit mihi ex Divo Augustino subnectere aliquas historias in terminis, cum solutione ejusdem Sancti Doctoris quorundam sic factorum, spero legenti rem futuram non ingrati. Itaque cap. 16. cit. supra sic narrat: Nam quidam nomine Præstantius, Patri suo contrigisse indicabat, ut venenum illud per casum in domo sua sumeret (alibi narravit etiam in Italia fuisse foemina, quæ per casum, venenum viatoribus darent, quo accepto & potu in bestias versi fuerunt, & operâ perfunctâ iterum rediisse ad priorem statum) & jaceret in lecto suo, quasi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari, post aliquot autem dies, cum veluti evigilasset, dicebat & quasi somnia narrasset, quæ passus esset, caballum se scilicet factum, anonam inter alia jumenta bajulasse militibus, quæ dicitur Retica, quoniam ad retia deportatur, quod ita, ut narravit, factum fuisse perceptum est, quæ tamen ei sua somnia videbantur. Iudicavit & alius se domi suæ per noctem, antequam requiesceret, vidisse ad se quendam venientem Philosophum sibi notissimum, sibiq; exposuisse nonnulla Platonicæ, quæ antea rogatus, exponere nolisset. Et cum ab eodem Philosopho quaesitum fuisset, cur in domo ejus fecerit, quod in domo sua petenti negaverat? Respondit, inquit, sed me fecisse somniavi. Ac per hoc alter per imaginem phantasticam exhibitum est vigilanti, quod alter vidit in somni. Hæc ad nos non quibuscumq; quilibet credere putarem indignum, sed eorum referentibus pervenerunt, quos nobis non existimarem fuisse mentitos. Proinde quod homines dicuntur, mandatumq; est literis, à diis vel potius à Demonibus, Arcades in lupis solere converti, & quod carminibus Circe socii mortavit Ulyssis, secundum istum modum mihi videtur fieri potuisse, quem dixisti tamen factum est. Diomedes autem volucres (dicuntur tales ex eo, quod Diomedis socii perhibeantur in eas converti, qui Græcis blandiuntur in Apulia ad Garganium montem, alienigenas verò persequuntur) quandoquidem genus earum per successionem pro paginis durare perhibetur, non mutati hominibus factos, sed subtractis credo fecisse suppositos, sicut cerva pro Iphigenia, Agamemnonis filia. Neg, enim Demonibus iudicio Dei permisso hujusmodi præstigiæ difficiles esse potuerunt, sed quia illa Virgo viva postmodum reperita est, suppositam pro illa cervam esse, facile cognitum est. Socii verò Diomedis, quia nunquam subito compa-ruerunt, & postmodum nullo loco apparuerunt, præsentibus eos angelis malis, in eas aves, quæ pro illis erant ex aliis locis, ubi est hoc genus avium, ad ea loca perductæ sunt, ac repente suppositæ, creduntur esse conversi. Quod autem Diomedis in templum aquam

vostrâ afferunt & aspergunt, & quod blandumur Græcigenis, alienigenas persequuntur, mirandum non est, fieri demonum infirmâ &c. Et aliis in locis similia plura habet, quæ diabolis facere posse concedit Deus, ad fallendum fallaces, vel ad admonendos fideles, ne tale aliquid facere pro magno desiderant. Sed pro Complemento hujus quæstionis

Quæres: Quibus modis ergo operetur demon tam mira & rara? R. Eum id facere primò per summam velocitatem & celeritatem, motumque localem, per quem de loco in locum transfert res insperatas & insolitas, ut rofas in hyeme, botros in æstate &c. se-

cundò, potissimum per illusionem phantasticam, quam facit per ejus turbationem, & variarum specierum productionem, item ex colorum & luminis artificiosa commixtione, ut sagarum sunt convivia, si tamen ad locum simul aliquem comportentur, quod fieri posse quidem non implicat, nam scitur, hunc mille artificem columnam Româ Pragam detulisse, nunc & defactò puto, sicut supra dixi, magis fieri per illusiones, & hoc patet inde, cum viris accumbant in lectis, & alibi choreas ducere nequeunt, nisi replicentur, quod demonum virtuti negatum est absolute; tertium denique artificium est applicatio activorum passivis.

DISPUTATIO II.

DE CAUSIS IN COMMUNI.

Quàm pulchrum, jucundum, & utile sit de causis agere, ex eo patet, quod nihil frequentius, tam in Philosophia, quam Theologia audiatur, quàm causarum cum effectibus dependentia, causandi modus, prioritas, subordinatio &c. ut proinde ipse D. Augustinus in Enchiridio cap. 15. tritum illam versum Virgilii Georgicorum 2. recommendet, dicens: Quæ cum ita sint, quando nobis maronis ille versus placet. Fœlix qui potuit rerum cognoscere causas, quare etiam materiam subsequenter de causis non modo in communi, sed etiam in particulari sedulo & animose pertractandam senso. Sit igitur

QUÆSTIO I.

Quid sit causa, & quæ ejus causalitas?

Aristoteles magis supposuit definitionem causæ, quàm aliquam tradiderit, utpotè tempore illo, cum omnis abesse difficultandi ratio, quæ nobis tamen fide innotuit, quæ creditur generationem verbi in Divinis, in quam Pater verè influxit gignendo ejus personalitatem, & tamen neque Patri æterno nomen causæ, neque Filio nomen effectûs tribuere volunt Sancti Patres, Latini præcipuè existimantes per effectum naturam limitatam, finitam, & aliquando incipientem significari, quare onus incumbit Philosopho Christiano, ita definire causam in communi, ut nec Patri æterno definitio causæ conveniat, nec Filio definitio effectûs; Circa quam materiam varii diversimodè opinantur & frequenter plus nominatenus discrepant, quàm in re: Baro existimans, non posse unam omnibus placentem afferri, assignavit quatuor, at tamen non multum inter se differunt, igitur ad quæstionis p. p.

DICO I. Causa creata in communi describitur, quod sit principium per se positivè influens in aliud determinatè. Hanc bonam esse explicando probò: Dicitur itaque Principium, quod rationem generis habet, & convenit latius pluribus, quàm causæ, nam ad principium sufficit, quod principiatum dicat intrinsecam habitudinem aliquam, ut possit dici ab illo oriri, sic Pater in Divinis dicitur principium Filii, non causa, sic etiam privatio rei naturalis est principium, non tamen causa &c. dicitur, Per se, per quam particulam excluduntur causæ per accidens, ut cum Musicus est Architectus, per accidens enim est,

quod sit Musicus, nec Musica concurret ad ædificandam domum, ut dicat Aristoteles Musicus per accidens ædificat. Item excluduntur conditiones, quæ vel necessariò requiruntur ad causandum, vel ad facilius, ut sunt approximatio &c. quæ tantum concomitantè se habent, ponitur positivè, ad excludendam generationem, quæ neque in generationem positivè, nec in rem genitam njuat: per tò influens autem intelligo idem, quod dans & communicans esse, per influxum vero, accipe tam Physicum quàm morale & metaphoricum, ut comprehendas etiam causam finalem: dicitur esse in aliud, ad denotandum, quod illud, quod est causatum, in natura & essentia debeat esse distinctum à causa, per quod excluditur generatio verbi in Divinis, quia verbum æternum non accepit per eam essentiam & naturam distinctam à Patre, quod etiam ordinariè importat tò aliud neutralitèr sumptum, unde etiam Concilia Ephesinum, Toletanum, & Lateranense cap. Damnamus de sum. Trinit. admittunt in Deo Alium & Alium, non tamen aliud & aliud. Et licet etiam dici possit in Divinis esse adhuc Aliud & aliud, scilicet suppositum, ut proinde videatur adhuc debere admitti ratio causæ, nihilominus non est aliud simpliciter, ad rationem autem causæ requiritur, quod simpliciter effectus debeat esse aliud, Imò Generationis verbi Divini terminus nec secundum quid potest dici: Aliud, tum quia deberet esse partialis, talis autem non est aliud, quod probò, quia terminus partialis sequitur rationem termini totalis, sed terminus totalis in Divinis non est aliud; ergo nec terminus partialis, patet ma. ex creatis, in quibus non generatur natura in abstracto, verbi gratià humanitas, sed hic homo: tum etiam, quia causa debet esse natura